ਪ੍ਰੀਤ

9
1033

ਜੇ. ਡੀ. 'ਮਸਤਾਨਾ' ਗਿਆਨੀ

A SOCIAL COMEDY

SARDAR DYAL SINGH
LAHORE
LIBRARY

ਬੇਕਲ ਬੁਕ ਏਜੰਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਚੌਕ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ।

CREDITS

Story, Dialogues & Songs ...	Janki Das "Mastana"
Music	P. N. Grover.
Art	Shori Lal Khurana.
Settings	Narain Das Ghambir.
Designer	K. C. Aryan, Lahore

ADVICERS

S. P. Khanna, . . Lahore.
Gulzari Lal Gupta, Karachi.
Ranjit Singh Makhni, Giani

PAPER AT CONTROLLED RATE

M/s Bansi Dhar Kapur & Sons,
Guru Bazar, Amritsar.

PRESS

Printer ... Kashmira Singh Prop: 'Kashmir Printing Press
Bazar Sodhian, Amritsar.

Supervisor	Harbhajan Singh.
Compositor	Indar Singh "Diljit"
Assistant	Shinghara Singh.
Machineman	Zahur Din.

PUBLISHER

B. C. Bekal, Prop: 'Bekal Book Agency'
Chowk Baba Sahib, Amritsar.

First Edition Copy Right Price 1/4/-

CAST ਪਾਤਰ

ਪ੍ਰੀਤੋ	ਮੁਖ ਨਾਇਕਾ ।
ਨਰਿੰਜਨ	ਮੁਖ ਨਾਇਕ ।
ਸ਼ੀਲਾ	ਕਾਲਜ ਗਰਲ ।
ਮੰਗਲ	ਪ੍ਰੀਤੋ ਦਾ ਭਾਈਆ ।
ਸੁੰਦਰਾਂ	ਪ੍ਰੀਤੋ ਦੀ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ।
ਰਾਮੋ,ਤਾਰੋ	ਪ੍ਰੀਤੋ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ।
ਲੱਛੇ ਸ਼ਾਹ	ਨਰਿੰਜਨ ਦਾ ਭਾਈਆ ।
ਪਾਰੋ	ਨਰਿੰਜਨ ਦੀ ਮਾਂ ।
ਸਰਨੋਂ	ਨਰਿੰਜਨ ਦੀ ਭੈਣ ।
ਇੰਦਰਸੈਨ	ਸ਼ੀਲਾ ਦਾ ਪਿਤਾ ।
ਬਿੰਦਰਾਂ	ਸ਼ੀਲਾ ਦੀ ਮਾਂ ।
ਕਮਲ	ਸ਼ੀਲਾ ਦਾ ਭਰਾ ।
ਮੋਹਨੀ	ਸ਼ੀਲਾ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ।
ਮੋਹਨ	ਕਮਲ ਦਾ ਦੋਸਤ ।
ਸ਼ਿਬ ਦਿਆਲ ...	ਮੋਹਨ ਦਾ ਦੋਸਤ ।

ਨੌਕਰ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਅੰਨ੍ਹਾ ਫਕੀਰ, ਕਵਾੜੀਆ, ਰਾਹੀ, ਰਖੜੀਆਂ ਵਾਲਾ, ਨਿੱਕੇ ਮੁੰਡੇ, ਸਹੇਲੀਆਂ ਆਦਿ ।

ਪਹਿਲੀ ਟੱਲੀ

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਾਵਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਸਾਹਿਤ। ਨਾਟਕ ਲਿਖਣਾ ਏਸੇ ਕਰ ਕੇ ਔਖਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਤੇ ਲੁਕਵੇਂ ਭਾਵ, ਅਨਭਵ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਹੋਂਦੇ ਥੀਂਦੇ ਦਸਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਹ ਦੂਜਾ ਨਾਟਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਸਟੇਜ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਵੀਂ ਉੱਨਤ ਸਟੇਜ ਦਾ ਹੁਨਰ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਵਰਨਿਆ ਹੈ।

ਨਾਟਕ ਦੀ ਬੋਲੀ ਜੀਉਂਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਚੋਟ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮਸਤਾਨਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਟੋਕ, ਖੁਲ੍ਹਵਾਂ ਹਾਸਾ ਅਤੇ ਜੀਊਂਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਗਦੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਣਗੇ। ਮਸਤਾਨਾ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਉੱਘੜਵੇਂ ਹਨ, ਵਾਕ ਉਹ ਹਨ, ਜੇਹੜੇ ਜੂੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ ਤੇ ਜੇਹੜੇ ਨਿਰੋਲ ਅਪਣੇ ਭੀ ਹਨ, ਉਹ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ, ਮਸਤਾਨਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਵਿਚ, ਜੀਵਨ ਲਹੂ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ 'ਵੇਕਲ' ਜੀ ਦਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਦਾ ਵਸੀਹ ਤਜਰਬਾ ਭੀ ਹੈ।

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਸੋਚ'

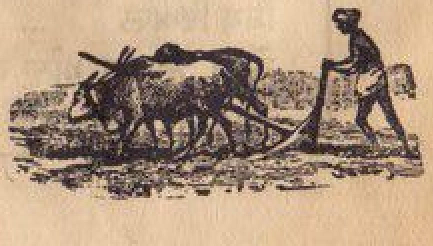

ਦੂਜੀ ਟੱਲੀ

ਘੰਟੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਬਰਨਰਡ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਮੁਢਲਿਆਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਲੰਡਨ ਦਿਆਂ ਚੌਰਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੂਸਰੀ ਘੰਟੀ ਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇੱਕਠੇ ਤੇ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਦੋ, ਚਾਰ, ਦਸ ਵਾਕ ਸੁਣਕੇ ਹੀ ਨਿਖੜ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਭਿਤਾ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇੰਨੀ ਸਮਝ ਤੇ ਕਦਰ ਸੀ।

ਪ੍ਰਭਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਲੇਖਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਸ੍ਵੈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕ ਹੈ। ਬਰਨਰਡ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮੇਰੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉੱਚ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਨਾਟਕ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹੇ, ਪੜ੍ਹਾਏ ਤੇ ਪੜਚੋਲੀਆ ਨੀਝ ਨਾਲ ਤੱਕੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਟੇਜ-ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਵਲੋਂ ਨਿਰਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਜਾਨਕੀ ਦਾਸ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਨਾਟਕ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਆਸ ਭਰਪੂਰ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸਕ੍ਰੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਬੀ. ਏ.

TO READ THE ENTIRE BOOK PLEASE CONTACT US:

whatsapp: +92-3160770117

email: worldcentreforpunjabi@gmail.com

World Centre for Punjabi, Lahore, Pakistan.